

تبیین کیفی راهکارهای ارتقای بصیرت بسیجیان^۱

نویسندگان: دکتر مهدی سبحانی نژاد^۲

عبدالله افشار^۳، غلامرضا محمدی^۴

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۱/۱۴

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۰/۱۲/۲۰

فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال پانزدهم، شماره ۵۴، بهار ۱۳۹۱

چکیده

پژوهش حاضر به شیوه کیفی و مبتنی بر تحلیل اسنادی و مصاحبه پژوهی با شیوه هم‌اندیشی انجام شده و هدف آن، تبیین راهکارهای ارتقای بصیرت بسیجیان بوده است؛ لذا تلاش شده مجموعه‌ای از راهکارهای عملیاتی ارتقای بصیرت بسیجیان از مجموعه مراجع دینی به همراه دیدگاههای صاحب‌نظران متخصص، احصا، طبقه‌بندی و ارائه شود. برای دستیابی به این هدف، ضمن تحلیل اسنادی منابع و مراجع اسلامی، برگزاری جلسات هم‌اندیشی با حضور کارشناسان و استادان دانشگاهی و مصاحبه با کارشناسان و برخی صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی، دیدگاههای ایشان در خصوص موضوع، گردآوری، طبقه‌بندی و ارائه شد.

در مجموع یافته‌های پژوهش، عمده‌ترین راهکارهای ارتقای بصیرت بسیجیان عبارتند از: توجه به نقش مساجد، تحلیل تاریخی حوادث انقلابی و فتنه‌انگیز در طول تاریخ، گفتگو با نخبگان و خواص، توجه به نقش روحانیت، تقویت نقش متولیان و فعالان فرهنگی، توسعه و گسترش فعالیت رسانه‌های جمعی، توجه به بصیرت در محیط‌های دانشگاهی، رصد کردن توطئه دشمنان و دشمن‌شناسی (منافق‌شناسی)، افزایش اطلاعات سیاسی - اجتماعی بسیجیان، تقویت مبانی اعتقادی، تلاش برای رفع شبهات اعتقادی - سیاسی، طراحی و اصلاح امور ساختاری با محوریت بصیرت‌افزایی، توسعه فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی بصیرت‌زا، توجه به ایام‌الله و برنامه‌ریزی‌های این ایام، تقویت معنویت و ارتباط با خدا در بسیجیان، سازماندهی، هدایت و اداره فعالیت‌های نیروهای بسیجی، تأمین زیرساختها و برقراری نظام تحقیقاتی مناسب، توسعه نظام اطلاع‌رسانی جامع، حمایت از ایجاد و توسعه تشکلهای و انجمنهای علمی، ایجاد نظام مشارکت‌جویی برای همکاری با سایر سازمانهای مرتبط.

واژگان کلیدی:

راهکارها، بصیرت، بسیجیان

۱. مقاله حاضر برگرفته از طرح تحقیقاتی است که در مرکز مطالعات ارتش بیست میلیونی پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج، به اجرا در آمده است.

۲. دانشیار دانشگاه شاهد تهران. Msnd47@gmail.com

۳. پژوهشگر و کارشناس ارشد علوم انسانی. aafshar@shahed.ac.ir

۴. کارشناس ارشد روابط بین‌الملل. mohammadi.1347@yahoo.com

مقدمه

بصیرت به معنی دانایی، بینایی، بینایی دل، هوشیاری و یقین است. ترجمه فارسی بصیرت، «بینش» است؛ یعنی به مسائل، سطحی نگاه نکنیم؛ خوب دقیق شویم؛ اشخاص، گروهها و شرایط اجتماعی را درست بشناسیم و درک کنیم و بعد از کسب شناخت و آگاهی، مواظب باشیم هوای نفس ما را فریب نداده و موجب کوردلی مان نشود.

امروز مقابله با استکبار، قیام در مقابل انحرافات، صبر، مبارزه علمی و عملی و تعلیم و تربیت جوانان در جهت پاسداری از اصول و اهداف انقلاب و نظام، پیشرفت علمی توأم با اقتدار و کسب بصیرت و شناخت دسیسه‌های دشمنان، از اولویتهای راهبردی عرصه عملکردی بسیج است که حضرت امام(ره) و رهبر معظم انقلاب بر آن تأکید داشته‌اند.

مقام معظم رهبری در رهنمودهای خویش، مکرر بر کسب بصیرت برای همه مردم به خصوص کارگزاران و افراد مؤثر در نظام تأکید فرموده‌اند. ایشان در بسیاری از بیانات سالهای اخیرشان با اشاره به بصیرت، به تبیین شاخصه‌های آن، آفات بی‌بصیرتی، اهمیت و فواید بصیرت، الگوهای بصیرت و مواقف و بزنگاه‌های مهم آن پرداخته‌اند. دلیل این تأکید رهبری نظام را باید در پیچیده شدن توطئه‌ها و نقشه‌های دشمنان انقلاب اسلامی در سالهای اخیر و به تعبیر خود ایشان، جنگ نرم جستجو کرد؛ زیرا در جنگ نرم، طراح دشمن به قدری پیچیده خواهد بود که بعضاً خواص هم در تشخیص دقیق حق و باطل، دچار گمراهی و اشتباه می‌شوند و در همین مقاطع حساس است که نیاز به بصیرت، خود را نشان می‌دهد. با بررسی سخنان رهبر انقلاب، ویژگی‌های بصیرت را می‌توان معیار تمایز خواص از عوام، ابزار شناخت هدف و منحرف نشدن از راه و در واقع به مثابه قطب‌نما بیان کرد و پیامبر اسلام(ص)، امام علی(ع)، امام حسین(ع) و حضرت امام(ره) را از مهم‌ترین الگوهای بصیرت در نگاه ایشان معرفی کرد. حاکمان، علما، نهادها (بسیج‌نخبگان)، نسل جوان و دانشجویان و دانش‌آموزان از مهم‌ترین مخاطبان بصیرت در سخنان ایشان محسوب می‌شوند. برخی ثمرات حاصل از بصیرت در جامعه کنونی ایران از نگاه مقام معظم رهبری؛ پیروزی انقلاب اسلامی، انتخاب نمایندگان اصلح، واکنش مناسب مردم به تبلیغات هسته‌ای، شکست دادن دشمن در تضعیف قوا و رابطه ملت با مسئولان است.

در خصوص اهمیت مطالعه و بررسی راهکارهای ارتقای بصیرت بسیجیان می‌توان موارد ذیل را ذکر کرد:

- مقام معظم رهبری معتقدند پایه شکل‌گیری بسیج، بصیرت بوده است و همواره از بسیجیان خواسته‌اند به افزایش روزافزون بصیرت خود بپردازند.

- بسیجی در این دنیای پرآشوب و فتنه، رفتار و عملکرد دشمن را رصد کرده، هر زمان لازم باشد وارد میدان شده، با درسی که از مکتب امام(ره) آموخته به مقابله با خطرات می‌رود. بسیجی نیرویی کارآمد و سرمایه‌ای گرانقدر و پشتوانه‌ای عظیم برای اسلام، انقلاب و کشور است که با وجود آن، کشور از گزند دشمنان مصون مانده و راههای ترقی و پیشرفت، مفتوح و تسریع می‌شود و هر کس منکر این واقعیت باشد، در خرد و صداقت او باید شک کرد. از این رو، ضرورت شناسایی راهکارهایی که باعث ارتقای بصیرت این قشر از اجتماع شود، بس مبرهن است.

- با بصیرت بسیجی، چارچوب عملی برای حیات اجتماعی شرافتمندانه روشن می‌شود و بسیجی بودن؛ یعنی آگاهی از رمز و راز کارزار سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و آمادگی و جهاد در مواجهه با موانع و مشکلات.

- بسیج در جریان هشت سال دفاع مقدس، نجات‌بخش کشور بود. امروز نیز در عرصه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، سازندگی و در مقاطع حساس و بحرانی کشور، همچنان نجات‌بخش است. از این رو، توجه به شناسایی راهکارهای ارتقای بصیرت‌افزایی این نیروی بالقوه جامعه و تبدیل کامل و جامع آن به نیرویی بالفعل، باید سرلوحه و در رأس برنامه‌های دولت و سازمانهای دولتی و خصوصی قرار گیرد.

- یکی از مهم‌ترین ابعاد جنگ دشمنان بیرونی، بهره‌گیری از جنگ روانی است که آمادگی و رشد و ارتقای بصیرت بسیجیان جهت آمادگی برای مقابله و خنثی‌سازی این توطئه شوم، کاربردی است.

- با توجه به بیانات مقام معظم رهبری در تشریح محورهای عملیات روانی دشمن؛ یکی از مهم‌ترین سلاحيهائی که به وسیله آن می‌توان تمامی این توطئه‌ها را خنثی کرد، افزایش و ارتقای بصیرت است.

موضوع بصیرت و راههای دستیابی به آن، اگر چه ریشه در قرآن، حدیث و تاریخ اسلام دارد، ولی جزء موضوعاتی است که کمتر به آن پرداخته شده است. این موضوع چند سالی است که از سوی مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفته و سخنرانان، نویسندگان و محققان هر کدام به اندازه توان خود پیرامون آن سخن گفته‌اند. با وجود بررسی‌های به عمل آمده و مطالعه پژوهشهای صورت گرفته در حوزه‌های مرتبط با پژوهش، پژوهشی که موازی یا در ارتباط مستقیم با عنوان پژوهش باشد، نیافتیم. اما از تحقیقاتی که می‌تواند در تقویت مبانی نظری پژوهش مؤثر باشد، موارد ذیل قابل ذکر است:

- * توطئه‌های دشمن و راههای مقابله با دشمنان در کلام بنیانگذار جمهوری اسلامی؛
- * انتخابات و مجلس در کلام ولی امر مسلمین جهان؛
- * برداشتی از دیدگاههای مقام معظم رهبری درباره همگرایی و واگرایی در جهان اسلامی؛
- * بایستگی‌های حج ابراهیمی از دیدگاه مقام معظم رهبری؛
- * بیانات حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری درباره عوامل تفرقه‌انداز در جهان اسلام؛
- * تأثیر جهانی انقلاب اسلامی در کلام مقام معظم رهبری؛
- * طرح افزایش مشارکت عمومی و همبستگی ملی مبتنی بر تأکیدات مقام معظم رهبری؛
- * خبر و تحلیلهای خبری از دیدگاه رهبر معظم انقلاب؛
- * آزاد اندیشی در بیانات مقام معظم رهبری در زمینه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی؛
- * دیدگاههای مقام معظم رهبری در خصوص استکبار جهانی؛
- * دشمن‌شناسی در کلام مقام معظم رهبری؛
- * جنگ روانی و قدرت نرم، جنگ نرم، جنگ روانی، سناریوسازی و قدرت نرم؛
- * راهکارهای مقابله با جنگ رسانه‌ای؛
- * معرفی نظریه رهبری بصیر از دیدگاه صاحب‌نظران. (ازگلی، ۱۳۶۲)
- * بررسی عوامل انگیزشی در سیره امام(ره) در ارتباط با بسیج؛ (قربانی‌زاده، ۱۳۷۶)
- * بررسی و تبیین نقش بسیج در امنیت ملی جمهوری اسلامی؛ (احسان‌دوست، ۱۳۷۹)
- * بررسی تأثیر آموزشهای عقیدتی - سیاسی بر توانمندی بسیجیان؛ (خراشادی‌زاده، ۱۳۷۹)
- * بررسی تأثیر آموزشهای عقیدتی - سیاسی در پیشبرد مأموریت‌های سازمانی بسیج؛ (کاظمی، ۱۳۷۹)
- * اصول و شیوه‌های مبارزاتی امام خمینی(ره)؛ (سالاروند، ۱۳۸۵)

* مطالعه راههای دستیابی به بصیرت در جامعه اسلامی؛ (اسماعیل زاده، ۱۳۸۹)
 * بررسی ضرورت و چیستی بصیرت در قرآن و حدیث؛ (پورمولا، ۱۳۸۹)
 * کل‌بند معنا و مفهوم بصیرت در قرآن کریم و کلام امام علی (ع)؛ (حقوق‌وردی و مقتدایی، ۱۳۸۹)
 * معنانشناسی بصیرت در قرآن کریم؛ (دلشاد و دیگران، ۱۳۸۹؛ فلاح، ۱۳۸۹)
 * معیارهای تمییز حق و باطل در قرآن کریم؛ (محمدرضازاده منبری، ۱۳۸۹)
 با عنایت به بررسی مبانی نظری و نتایج مطالعات پیشین و با توجه به اینکه تاکنون در این زمینه پژوهشی جامع، صورت نگرفته، مسئله اساسی در پژوهش حاضر تبیین راهکارهای ارتقای بصیرت بسیجیان است.

پژوهش حاضر، به شیوه کیفی و مبتنی بر تحلیل اسنادی منابع و مراجع اسلامی از جمله: قرآن و سایر منابع دینی، مبانی نظری و سوابق پژوهشی مرتبط، مصاحبه‌پژوهی با شیوه هم‌اندیشی با حضور کارشناسان پژوهش‌کننده مطالعات بسیج، معاونت فرهنگی - اجتماعی بسیج و برخی صاحب‌نظران دانشگاهی انجام شده است. جامعه پژوهش در بخش اسنادی، مشتمل بر قرآن، متون دینی و مبانی نظری و سوابق پژوهشی بوده که در این بخش، نمونه‌گیری انجام نشده و حداکثر منابع موجود، مرتبط و در دسترس، فیش‌برداری و در راستای هدف پژوهش تحلیل شده است. همچنین در جامعه انسانی نیز به واسطه محدودیت تعداد جامعه و متناسب با روش پژوهش، از جامعه استادان و صاحب‌نظران دانشگاهی، کارشناسان معاونت فرهنگی اجتماعی بسیج و کارشناسان پژوهش‌کننده مطالعات بسیج، نمونه هدفمند اخذ شده است. ابزارهای مورد استفاده برای سنجش متغیرهای پژوهش، فرم گردآوری داده‌ها و نیز فرمهای مصاحبه فردی و گروهی در فرایند انجام مصاحبه‌ها و برگزاری جلسات هم‌اندیشی بوده است.

معنای لغوی بصیرت و ماهیت و چرایی آن

بصیرت نیرویی باطنی است که به نور قدس روشن شده و از پرتو آن، صاحب بصیرت، حقایق و بواطن اشیا را در می‌یابد. بصیرت به مثابه بَصَر (چشم) است برای نفس. بصیرت از ریشه بصر اما با معنایی متفاوت است؛ زیرا بصر به معنای چشم سر و بصیرت به معنای چشم دل است. (صدری افشاری، ۱۳۸۱، ص ۵۸۷)

از بصیرت به بینایی دل، دانایی، هوشیاری، چشم عقل و چشم خرد تعبیر شده است (فرهنگ نفیسی، ج ۱، ص ۶۱۰). بصیرت را به معنای روشن‌بینی، روشن‌دلی، درک عمیق، بینش، بینایی، دانایی، زیرکی و هوشیاری و چراغ راه نیز دانسته‌اند. بصیرت یکی از صفات انسانی است که به ضمیر و دل او مربوط می‌شود. اگر بصیرت کامل شود، کمال انسانی و سعادت او را به دنبال دارد و به او کمک می‌کند تا در خط ولایت در برابر دشمن و در صف حق قرار بگیرد و دارای تحلیل صحیح از اوضاع پیرامونی خویش شود. بصیرت، چشم بینای دل و نورافکن برای تشخیص راه درست از نادرست و تشخیص حق از باطل است (سعیدی شاهرودی، ۱۳۸۸، ص ۲۱۰). در لغتنامه دهخدا آمده است: «بصیرت. [بَ رَ] ع (مص) بصیره. بینایی. (ناظم الاطباء) (زمخشری) (فرهنگ نظام). و رجوع به بصیره شود. دانایی. زیرکی. هوشیاری. (ناظم الاطباء). بینایی دل یعنی دانایی و زیرکی. (غیاث). بینایی و یقین و زیرکی. دانایی. زیرکی. (زمخشری). دید. دیدار. بینش. آگاهی. چشم خرد. چشم عقل. چشم دل. دیده دل».

بصیرت و روشن‌بینی به خودی خود برای انسان به وجود نمی‌آید؛ یعنی انسانی که تازه

به دنیا می‌آید، از بدو تولد در ذاتش بصیرت نیست، بلکه به مرور زمان که بزرگ می‌شود، دریافتهایی که از محیط اطراف خود به دست می‌آورد، او را به تفکر و اندیشه وا می‌دارد تا دلیل رویدادهایی که برایش پیش می‌آید را جستجو کند.

ویژگی‌های انسان بصیر

قرآن برای مؤمنان، شفا و رحمت و برای ظالمان، جز خسران و تباهی چیزی ندارد. «و ما آنچه را برای مؤمنان مایهٔ درمان و رحمت است از قرآن نازل می‌کنیم، ولی ستمگران را جز زیان نمی‌افزاید (اسراء/ آیه ۸۲). در خطبه ۱۵۳ نهج‌البلاغه نیز دربارهٔ ویژگی‌های فرد بصیر آمده: انسان بینا کسی است که به درستی شنید و اندیشه کرد، پس به درستی نگرست و آگاه شد و از عبرتها پند گرفت، سپس راه روشنی را پیمود و از افتادن در پرتگاهها و گم شدن در کوره‌راهها دوری کرد. (نهج‌البلاغه، ۱۳۸۶، ص ۲۰۰-۲۰۱) برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های افراد بصیر عبارتند از:

*** دستیابی به مقام یقین:** بصیرت و یقین، ارتباط تنگاتنگی با هم دارند؛ در قرآن تصریح شده: این کتاب برای مردم، بینش‌بخش و برای قومی که یقین دارند، رهنمود و رحمتی است (جاثیه، آیه ۲۰). واژهٔ بصیر ۴۲ مرتبه در قرآن کریم به کار رفته است. در تمامی این موارد، به جز چهار مورد (یوسف، آیه ۹۳ و ۹۶؛ طه، آیه ۱۲۵ و الانسان، آیه ۲) که سخن از دید حسی و ظاهری انسان است، در بقیهٔ موارد مقصود از بصیر، یکی از اسمای حسناى الهی است. *** آگاهی:** یکی از صفات ویژهٔ بندگان خاص خدا، داشتن چشم بینا، گوش شنوا و آگاهی و بصیرت است. اصولاً درک آگاهانه از دین، سرچشمه اصلی مقاومت و پایداری و ایستادگی است، چرا که چشم و گوش بستگان را به اسانی می‌توان فریب داد، و آنها را به وادی کفر و بی‌ایمانی و ضلالت کشاند. این گونه افراد الت دست دشمنان و طعمه خوبی برای شیطانند. و تنها مومنان ژرف اندیش، بصیر و سمیع اند که چون کوه ثابت می‌مانند و بازیچه دست این و آن نمی‌شوند.

*** دعوت بر اساس بصیرت:** انسان دعوت کننده به سوی حق باید با اطمینان قلبی و با آگاهی و بینشی ژرف و با دلیل و برهان روشن و روشنگر به دعوت مردم بپردازد، نه با احساسات و پندارها و بر اساس دنباله روی کورکورانه و یا تطمیع، تهدید، فریب و دجالگری، خشونت و وحشت آفرینی و ترور شخص و شخصیت، چرا که این روشهای زشت و ظالمانه، شیوه‌های تاریک اندیشان، خودکامگان واپسگرا و انحصارگر و شیفته قدرت، و قربانیان کودن، تیره بخت، تعصب و رز، سفاک و خون آشام آنان است، نه اندیشمندان، کمال جویان، اصلاح طلبان، بشردوستان و خدانشناسان راستین.

هر مسلمانی که پیرو پیامبر (ص) است به نوبه خود دعوت کننده به سوی حق است و باید با سخن و عمل خویش، دیگران را به راه خدا دعوت کند و رهبر باید دارای بصیرت و بینایی و آگاهی کافی باشد، وگرنه دعوت او به سوی حق نخواهد بود. و همچنین در دعوت هیچ پیامبر الهی، از جهل، غفلت و عوام فریبی اثری نیست و هر چه هست بر پایه آگاهی و بصیرت باطنی بنا شده است. اگر زرمداران و زورمندان عالم برای باقی ماندن بیشتر بر مسند دنیوی به جهل، غفلت و فریب مردم تکیه میکنند، در مرام انبیاء و پیروان چیزی جز آگاهی، علم و بصیرت مطلوب نمیباشد (عباسی مقدم ۱۳۷۹: ۷۹).

عرصه‌ها و موقعیتهای نیاز به بصیرت

اگر چه برخورداری از بصیرت در همه عرصه‌ها الزامی است و در هر موقعیت و وضعیتی باید بصیرتمندانه اندیشید، اما در برخی عرصه‌ها بیشتر ضروری به نظر می‌رسد و برخی شرایط و موقعیتهای، به دلیل ویژگی‌های خاصشان، بصیرت بیشتری را می‌طلبد؛ این موقعیتهای، موقعیتهایی است که در آنها مرز حق و باطل بسیار باریک شده یا حق و باطل ممزوج و در هم تنیده می‌شوند؛ آنچنان که تشخیص حق از باطل نسبت به شرایط و وضعیتهای عادی بسیار دشوارتر می‌شود و به فعالیت شدیدتر قوه بصیرت و تشخیص در آدمی نیاز است. در این وضعیتهای به عمد یا ناخواسته حق و باطل مختلط شده است. به حق‌نمایی مانند شبهه یا شایعه، باید با چشم بصیرت نگریسته شود تا فریب نما و ظاهر آنها را نخوریم. به همین دلیل است که رهبر معظم انقلاب از لزوم بصیرت در شناخت دشمن و ترفندهای آنها سخن گفته و یادآور شده‌اند که در دوران ممزوج شدن حق و باطل، باید مراقب بود که حق و باطل مشتبه نشود و انجام هر حرکت عمومی در وضعیت کنونی جهان بر اساس بصیرت باشد.

انتخابات، روشن کردن مرزهای خودی از دشمن و دفاع از دین، بزنگاهایی است که از منظر رهبر معظم انقلاب بیش از هر زمان دیگری نیاز به بصیرت دارند؛ ایشان انتخاب رهبر از سوی مجلس خبرگان، احقاق حقوق مردم در دستگاه قضایی و مناسک حج را نیز از این دست بزنگاه‌ها می‌دانند. از نگاه ایشان، حرکت در جهان پیچیده امروز تنها با بصیرت امکان‌پذیر است؛ چرا که ملتهای تنها با بصیرت می‌توانند به حقوق خود دست یابند. شناخت موانع راه، شناخت راههای جلوگیری از موانع و شناخت راه برای برداشتن موانع نیز تنها با بصیرت میسر خواهد بود. به همین دلیل است که رهبر معظم انقلاب به بصیرت یافتن در هدف و وسیله، به منظور تغییر رفتارها تأکید دارند.

موقعیتهای نیازمند بصیرت در دو حوزه اجتماعی و فردی است که برخی مصداقهای آن عبارتند از: موقعیتهای اجتماعی نیاز به بصیرت؛ از جمله: فتنه‌ها، انتخابات، جن گ، هجوم مسلکها و موقعیتهای نیاز به حمایت یا برائت از واقعه یا موضوعی. موقعیتهای فردی و میان فردی نیاز به بصیرت؛ از جمله: شک، مصایب و سختی‌ها، ثروت، شهوت، غضب، وسوسه‌های مالی، وسوسه‌های شیطانی و موقعیتهایی که باعث فراموشی یاد خداوند می‌شود مانند دروغ و مقام و منصب. (رضوی پور، ۱۳۸۹، ص ۳۳۵)

مزایای وجود بصیرت در جامعه

مراد از بصیرت در عرف سیاسی و اجتماعی، قدرت تشخیص مسائل پیچیده سیاسی - اجتماعی و درک و فهم درست آن برای دستیابی به راهکارهای مفید و سازنده در این حوزه‌هاست. صاحب رأی و بصیرت کسی است که بتواند در هنگام بحران و فتنه‌های اجتماعی، حق را از باطل تشخیص دهد و موضع مناسب با آن را اخذ کند و در سیاهی فتنه‌ها و تاریکی آن بتواند با نور معرفت تقوای الهی مسیر خویش را بشناسد و در آن مسیر حرکت کند.

در سوره طه درباره سامری آمده که وی اهل بصیرت بود؛ اما در دام شیطان افتاد و خود را به دام هلاکت و سقوط افکند. سامری از کسانی است که قرآن اهل بصیرت بودن وی را تأیید کرده است. قصه او همانند قصه بلعم باعور است که به مقامات عالی رسید و اهل بصیرت بود، اما به سبب گرایش شدید به تکبر و غرور، به جنگ خدا و پیامبرش رفت و به تعبیر قرآنی «اخذ فی الارض» شد و در زمین جاویدان شد. سامری اهل بصیرتی است که به

حقایق و معارفی دست می‌یابد و در یک حرکت جوهری کمالی به حدی از کمال می‌رسد که می‌تواند از زر و زیور، گوساله‌ای بسازد که صدایی از آن بیرون آید و قوم حضرت موسی(ع) را در چله موسوی که برای دیدار خداوند به کوه طور شتافته بود، گمراه کند. خداوند در آیات ۸۵ تا ۹۷ سوره طه به مسئله سامری اشاره کرده، می‌فرماید: سامری در پاسخ حضرت موسی(ع) گفت: من اهل بصیرتی شدم که دیگران به آن نرسیده، از آن توانایی برخوردار نیستند. من به چیزی بصیرت یافتم که دیگران بدان بصیرت نیافته‌اند. مشتکی از خاکی که نقش پای آن فرستاده و رسول خدا را داشت، بر گرفتم و در پیکر افکندم و نفس من این کار را در چشمم بیاراست. (حیدری، کیهان، ش ۱۸۸۳۸)

اکنون نظام اسلامی بیش از هر زمانی نیازمند وحدت است و این امر، بصیرت را به عنوان مهم‌ترین مسئله روز کشور تبدیل کرده است. تمامی عبادات ما متوجه بصیرت داشتن عالمان است و اگر ملت و قومی دچار بی‌بصیرتی شود، مسلماً نور دین و ایمان در میان آنها از بین خواهد رفت.

در مورد مزایای وجود بصیرت در جامعه و میان اقشار مردم باید اذعان داشت: بصیرت چراغی است که همواره روشنگر و نجات‌بخش انسان از گمراهی بوده، به انسان قدرت می‌دهد تا با حق محوری، راه صواب را از ناصواب تشخیص دهد. در سایه بصیرت است که حق و باطل، به خوبی آشکار می‌شود و انسان از ظواهر اشیا و حوادث عبور کرده، به درکی فراتر از چهره ظاهری آنها نایل می‌آید و انسان را از تعصب، که همان قضاوت و تصمیم‌گیری بر اساس حب و بغضهای شخصی است و نه مبتنی بر حقیقت و واقعیت، می‌رهاند.

امروز روشن کردن افکار عمومی و آگاهی‌بخشی، یکی از نیازهای اصلی دنیای اسلام و جامعه است؛ زیرا دشمنان برای مقابله با اسلام، از هیچ ترفند و حيله‌ای فروگذار نیستند و در این میان، مردم آگاه و روشنفکر باید بیش از پیش با این تهاجمات فتنه‌انگیز دشمنان اسلام و انقلاب به مقابله برخیزند.

کارکردها و آثار بصیرت

ارتقای بصیرت در جامعه، بالندگی کشور را به دنبال دارد. بصیرت، دانایی صرف نیست؛ بلکه دانایی همراه با باور و ایمان است. از این رو، موجب هدایت و حرکت است. به عنوان مثال، خیلی از مردم می‌دانند سیگار برای انسان زیانبار است، ولی به دلیل اینکه به مضرات آن باور ندارند، از آن استفاده می‌کنند و حتی برخی پزشکان به انواع مخدر معتادند. از لوازم بصیرت، زیرکی و فطانت است؛ زیرا وقتی آدمی به روشنی از جوانب پیش رو اطلاع داشته باشد، نقطه ابهامی برای او باقی نمی‌ماند تا مانع برخورد صحیح با آن شود. بنابر این، با درایت و زیرکی بیشتر وارد عمل خواهد شد. به علاوه، انسان بصیر به دلیل برخورد عمیق و نگاه ژرف به مسائل، از حوادث گذشته و حال برای آینده عبرت خواهد گرفت.

خداوند، بصیرت را عامل دستیابی انسان و راهیابی وی به توحید و قدرت الهی برمی‌شمارد؛ زیرا انسان زمانی که به بصیرت دست یافت، درک درستی از آفریده‌های الهی می‌یابد و از دام تکثرات به وحدت وجود می‌رسد. رسیدن به توحید ناب و شناخت حقیقت قدرت و توانایی الهی، از آثار بصیرت است.

کارکرد دیگر بصیرت در قرآن، عبرت‌آموزی است. انسان سالم و با فطرت و شخصیت متعادل، با نگاهی به رخدادها و دقت در آنها به امور و حقایقی دست می‌یابد که مایه عبرت وی می‌شود.

کارکرد دیگر بصیرت از دید قرآن، اندازپذیری است. انسان دارای بصیرت، به هر رخداد و آیه‌ای به عنوان یک انذار و هشدار الهی می‌نگرد و از آن درس و عبرت می‌گیرد و به سوی بالندگی و رشد کشیده می‌شود. بسیاری از مردم به سبب عدم پندگیری از رخدادهای و وقایع زندگی، به طور مرتب اشتباهات خود را تکرار می‌کنند و آسیبهای جدی می‌بینند. این در حالی است که اهل بصیرت به سبب عبور از ظواهر رخدادهای و دستیابی به کلیات آن، می‌توانند استنباط جامع و فراگیری داشته باشند.

خداوند حصول منفعت برای نفس آدمی را از نتایج بصیرت ارزیابی می‌کند تا این گونه تبیین کند که هر رخداد و آیه‌ای برای این دسته افراد، نه تنها ایمان‌آفرین است، بلکه موجب می‌شود تا بهترین بهره را حتی از بلاها ببرند و منافع خویش را افزایش دهند. بصیرت به انسان قدرت تشخیص مسائل پیچیده سیاسی و اجتماعی را می‌دهد و او با درک و فهم درست واقعیت‌های جامعه، در هنگامه بحران، حق را از باطل جدا می‌کند و با نور معرفت الهی، در مسیر مستقیم حرکت می‌کند. اگر انسان بصیر نباشد، با کوری به بیراهه می‌رود و در پرتگاه سقوط می‌کند.

بصیرت به معنای بینایی دل است. بینایی دل، برگرفته از قدرت تحلیل صحیح است؛ قدرتی که بتوان از واقعیت‌های جامعه، جمع‌بندی ذهنی برای خود پدید آورد و چیزی را شناخت. هر ضربه‌ای که مسلمانان در طول تاریخ خوردند، از ضعف تحلیل بوده است. آنچنان که پیروزی انقلاب اسلامی از جمله ثمرات حاصل از بصیرت بوده، انتخاب نامزدهای اصلح در هر انتخاباتی، اعم از ریاست‌جمهوری، مجلس شورای اسلامی، مجلس خبرگان و ... نیز تداوم‌بخش این راه بوده است. واکنش مناسب مردم به تبلیغات هسته‌ای نیز از دیگر ثمرات حاصل از بصیرت است.

ضرورت بصیرت برای بسیج

ارتقای بصیرت جوانان، موجب قرار گرفتن آنها در سنگر مقابله با جنگ نرم است. حضور پرشور آنها در مساجد و برنامه‌های فرهنگی و مذهبی و ارتقای سطح بصیرت دشمن‌شناسی آنها، به معنای قرار گرفتن در سنگر مقابله با جنگ نرم دشمن است. بسیج؛ نیاز دیروز، امروز و فردای انقلاب، پاسدار عزت و اقتدار ملی است و فضیلت بسیج و بسیجیان در گمنامی و بی‌نشان بودن آنهاست. در حال حاضر، بصیرت و اخلاص و اقدامات به موقع و به اندازه، از شاخصه‌های حرکت بسیج به شمار می‌آید و بسیج و بسیجیان، مصداق بارز ایثار و شهامت و شجاعت هستند.

نقش بسیج در دهه نخست انقلاب، نقشی امنیتی و مقابله‌ای بود. در دو دهه اخیر نیز در همه نبردهای سخت و جنگ نرم دشمن نقشی تأثیرگذار ایفا کرده و نماد بصیرت در جامعه است. حرکت بسیج و بسیجیان توأم با بصیرت، آگاهی و در مسیر ارزشهای انقلاب اسلامی است. سپاه پاسداران به این حقیقت مهم دست یافته که بصیرت، معنویت و ولایت‌مداری، کلید رمز موفقیت است و با تمرکز بر این سه محور، نقش مؤثر خود را ایفا کرده است.

بسیج یک نیروی مردمی است که باید از درون خود مردم سازماندهی و هدایت شود و بیشتر از آنکه بعد نظامی و رزمی همانند سایر نیروهای نظامی به خود بگیرد، باید صبغه مردمی داشته باشد. امام خمینی(ره) بسیج را ارتش ۲۰ میلیونی و بسیج عمومی که با سازماندهی خود ملت مجهز می‌شود، تعریف کرده‌اند. در نگاه ایشان، بسیج بیش از آنکه یک

سازمان رزمی و نظامی باشد، اندیشه و تفکری برخاسته از اسلام ناب محمدی(ص) سیره ائمه(ع) و آرمانهای انقلاب اسلامی و سازمانی منزّه از ریا، خدعه و فریب، عرصه حضور عارفان مبارزه‌جو و علمای متعهد و درداشنا، مبارزه با مقدّس‌نماهای متحجّر و سرمایه‌داران و مرفهین بی‌درد، مبارزه با رفاه‌طلبی و تجمل‌گرایی، زندگی عارفانه و بی‌آلایش، تفکر عدم‌سازش با شرق و غرب، تفکر یکی بودن سیاست و دیانت، تفکر وحدت و یکپارچگی، وقوف و حساسیت نسبت به جریانهای سیاسی و اجتماعی داخلی و خارجی، تفکر تکیه بر ایمان، به جای سلاح و پیروزی خون بر شمشیر، عشق به شهادت، آمادگی کامل در مقابل توطئه‌های دشمنان، دفاع از مستضعفان و محرومیت‌زدایی، پیروی و اطاعت از ولایت فقیه، مردمی بودن، خدمتگزار بودن، شجاعت و عدم ترس از دشمن، بصیرت و دانایی، صبر و استقامت، نظم و انضباط و هماهنگی است. بسیج، نعمت ارزشمند انقلاب اسلامی است. نباید حضور این نیرو را محدود به صحنه جنگ و دفاع کنیم، بلکه حضور بسیج در عرصه سازندگی، فرهنگی باید پر رنگ‌تر از همیشه باشد. بسیج در عرصه‌های مختلف انقلاب اسلامی از سخت‌ترین و سنگین‌ترین حمله‌ها سربلند و موفق بیرون آمده است. یکی از عرصه‌های موفق نیروهای بسیج، عرصه مقابله با جنگ نرم و توطئه‌های دشمنان است.

همه ایرانیان امروز در قالب بسیج، حافظ و نگهبان مبانی حقیقی انقلاب اسلامی هستند و به عنوان یک بسیجی در مقابل تهدید دشمن ایستادگی می‌کنند. نباید نیروی بسیج، محدود به لباس یا سازمان خاصی باشد، بلکه هر کس با داشتن اعتقاد به مبانی انقلاب اسلامی و در کنار آن، هوشیاری و بصیرت، قادر است در این سنگر حضور داشته باشد. یکی از افتخارات نیروهای بسیجی و سپاهی، ولایت‌پذیری آنهاست. گوش به فرمان بودن، بزرگ‌ترین افتخار نیروهای مسلح است که همیشه و در تمام صحنه‌ها با تبعیت از فرمایشهای رهبر معظم انقلاب در برابر منافقان ایستاده و تهدیدها را خنثی کردند. امروز نیز در سخت‌ترین شرایط، حمله‌های سنگین دشمنان به آمادگی این نیروها نیازمندیم؛ چرا که انقلاب اسلامی ایران امروز از هر میدانی مورد حمله قرار گرفته و در تیررس دشمنان است. امروز، بسیج پرچمدار بصیرت در کشور است و در تبعیت از مقام معظم رهبری به رسالت بصیرت‌افزایی خویش عمل می‌کند. از نگاه مقام معظم رهبری، بسیج همیشه در حال طی کردن حرکتی رو به جلوست و به دلیل برخورداری از بصیرت، در فتنه‌های گوناگون سربلند بیرون آمده است. بسیج نیاز دیروز، امروز و فردای انقلاب و پاسدار عزت و اقتدار ملی است و فضیلت بسیج و بسیجیان در گمنامی و بی‌نشان بودن آنهاست. از منظر مقام معظم رهبری، اکسیر بصیرت به اندازه‌ای برای بسیجی بودن ضرورت دارد که می‌فرمایند همه انسانهای مؤمن، آگاه و بصیر، عضو بسیج هستند. ایشان در خصوص نقش و اهمیت بصیرت برای بسیجیان، مطالب مهمی ایراد فرموده‌اند؛ از جمله:

- * اساس بسیج بر بصیرت است؛
- * حقیقتِ بسیج یعنی فهم اسلام با بصیرت و دفع دشمنی‌ها؛
- * بصیرتِ بسیجی، دشمن‌شناسی می‌آورد؛
- * بسیجی با آگاهی سیاسی، مثل شمع دیگران را روشن می‌کند؛
- * بسیج، گروهی است آگاه و بصیر. (پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری www.khamenei.ir)

راهکارهای ارتقای بصیرت

در آیات و روایات بسیاری، حبّ دنیا، منشأ ضلالت و گمراهی و خطا معرفی شده؛ لذا جهت‌گیری محبت قلبی، منشأ معرفت و در پی آن، منشأ هر گونه اقدام و عمل انسان است. جهت‌گیری به سوی حق می‌تواند انسان را در معرفت حقیقت و طی مسیر به سوی آن موفق کند و جهت‌گیری به سوی باطل، انسان را از فهم و معرفت حقیقت باز می‌دارد و در نتیجه، حرکت به سوی باطل خواهد داشت. بنابر این، در صورت جهت‌گیری اشتباه قلب، فکر و اعتقادات هم جهت‌گیری اشتباه خواهند داشت؛ به طوری که گاهی تشخیص و تمییز برخی اتفاقات یا جریانات در حوزه‌های مختلف علمی، فرهنگی، سیاسی و ... در وصف حق یا باطل بودن و توصیف به حقانیت یا بطلان، مشکل می‌شود و در نتیجه، شرایط خاصی را برای تصمیم‌گیری و انتخاب پدید می‌آورد. این شرایط که گاهی با نام فتنه از آن یاد می‌شود و در واقع؛ نوعی آزمون و آزمایش است، بصیرت و میزان درک حقیقت افراد را مورد سنجش قرار می‌دهد و نیز اثر مصون‌سازی برای جریان حق دارد.

ارتقای بصیرت در جامعه، بالندگی کشور را به دنبال دارد. اتکا به خداوند متعال و معنویت، مستلزم به کارگیری ابزار بصیرت و بینش در افراد است و بر همین اساس، اتکا بر خداوند منجر به ایجاد روحیه و نشاط در افراد شده و در نهایت، پویایی و بالندگی کشور را به همراه خواهد داشت.

بسیجیان باید هوشیار باشند تا با تجهیز خود به سلاح دانش، در دام دشمنان گرفتار نشوند. ارتقای بصیرت و آگاهی، مهم‌ترین ضرورت برای جهان اسلام است. دشمنان در تلاش هستند تا با ارائه الگوهای فاسد، زمینه جذب جوانان را فراهم کنند. افزون بر ابزارهای شناختی که در اختیار بشر است، عوامل چندی نیز وجود دارد که می‌تواند به تحقق بصیرت و روشن‌دلی و شناخت حقایق کمک کند؛ از مهم‌ترین موارد اساسی بصیرت‌زا در درست سنجیدن و نگاه درست به مسائل و حوادث پیرامونی به موارد ذیل می‌توان اشاره کرد:

توجه به نقش مساجد به عنوان مراکز ارتقای بصیرت با استفاده از:

- تأکید بر برگزاری مراسم و فعالیتهای مختلف بسیج در مساجد؛
- تلاش سیاه برای برقراری روابط بهتر بین هیئت امنای مساجد و پایگاههای بسیج؛
- استفاده از مساجد به عنوان محور برنامه‌های بسیج.

بررسی و تحلیل تاریخی حوادث انقلابی و فتنه‌انگیز در طول تاریخ با استفاده از:

- برگزاری دوره‌های تاریخ اسلام با محوریت فتنه‌ها؛
- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج با محوریت بررسی فتنه‌های تاریخ اسلام؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیر مطالعاتی مستمر و هدفمند مطابق با نیاز مخاطبان در رده‌های سنی مختلف؛
- برگزاری اردوهای علمی - آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت با محوریت بررسی حوادث تاریخی و انقلابی؛
- ارائه شاخصهای عینی در روابط اجتماعی در زمینه شناسایی ویژگی‌های بصیرت؛
- نقد شفاف بی‌بصیرتی خواص در طول تاریخ به صورت مصداقی و در قالب آموزش.

گفتگو با نخبگان و خواص با استفاده از:

- برگزاری جلسات دیدار با استادان باصبیرت دانشگاه و متخصص در مسائل تاریخی و بینش سیاسی؛
- برگزاری جلسات دیدار مستمر با علمای با بصیرت.

توجه به نقش روحانیت در ارتقای بصیرت با استفاده از:

- حضور روحانیان در مراکز و استفاده از آنان در تمامی برنامه‌های فرهنگی، نظامی و اجتماعی بسیج؛
- حضور مستمر روحانیون مطلع در امور سیاسی به عنوان روحانیون بصیر در پایگاههای بسیج.

تقویت نقش متولیان و فعالان فرهنگی در ارتقای بصیرت با استفاده از:

- مشارکت متولیان و فعالان فرهنگی ارتقای بصیرت دینی و ولایت‌مداری در تمامی کارگروهها و جلسات؛
- برنامه‌ریزی بسیج برای تقویت مناسبتهای مذهبی؛
- بصیرت‌بخشی به جوانان در برنامه‌های گرامیداشت دفاع مقدّس.

توسعه و گسترش فعالیت رسانه‌های جمعی در زمینه بصیرت با استفاده از:

- همکاری با شبکه‌های خبری با در نظر گرفتن سطح مخاطبان بسیجی(دانشگاهی، حوزوی، ...)
- حمایت از تولید محصولات رسانه‌ای با تأکید بر ارتقای بصیرت بسیجیان در جامعه؛
- طراحی پورتال اینترنتی و ارائه پایگاه مستقل برای تمامی مراکز و پایگاههای بسیج؛
- ایجاد کتابخانه الکترونیکی بصیرت برای بسیجیان؛
- حمایت و ساماندهی بسیجیان وبلاگ‌نویس با تمرکز بر فعالیتهای ارتقای بصیرت.

توجه به بصیرت در محیط‌های دانشگاهی با استفاده از:

- نشستهای تحلیلی مسائل سیاسی روز به شکل دوره‌ای و هدفمند؛
- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیز مطالعاتی مستمر و هدفمند مطابق با نیاز دانشگاهیان در حوزه بصیرت.

رصد کردن توطئه دشمنان با استفاده از:

- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج؛
- برگزاری اردوهای علمی - آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت با محوریت زمان‌شناسی؛
- برگزاری اردوهای علمی - آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت با محوریت بررسی توطئه‌های دشمنان داخلی و خارجی.

دشمن‌شناسی (منافق‌شناسی) با استفاده از:

- بیان ویژگی‌های منافقان با برگزاری دوره‌ها و کارگاههای آموزشی برای بسیجیان؛

- برگزاری اردوهای علمی - آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت با محوریت دشمن‌شناسی؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیر مطالعاتی هدفمند مطابق با نیاز مخاطبان و با محوریت دشمن‌شناسی؛
- اجرای برنامه‌های آگاه‌سازی برای نهادینه کردن فرهنگ پرهیز از تبعیت کور در بین بسیجیان.

پرهیز از مطلق‌نگری در ارزیابی‌ها با استفاده از:

- وحدت‌گرایی و نفی تعصبات قومی و گروهی؛
- تأکید بر جذب حداکثری و دفع حداقلی؛
- تأکید بر محور جذب حداکثری و دفع حداقلی به عنوان راهبردی اساسی در تمامی برنامه‌ها.

تقویت بینش تاریخی با استفاده از:

- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج با محوریت مباحث تاریخی مرتبط با بصیرت؛
- ارائه سرگذشت اقوامی که به علت سستی در انجام فرامین ولی صالح خود، دچار عدم جامع‌نگری و ضعف در مقابل دشمنان شده و شکست خورده‌اند، با استفاده از رسانه‌های جمعی و کتب داستانی.

افزایش اطلاعات سیاسی و اجتماعی بسیجیان با استفاده از:

- برگزاری دوره‌های سیاسی و اجتماعی با تکیه بر جریان‌شناسی و مبانی فکری و فرهنگی؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیر مطالعاتی مستمر و هدفمند مطابق با نیاز مخاطبان با رده‌های سنی مختلف با هدف افزایش اطلاعات سیاسی و اجتماعی بسیجیان؛
- نشستهای تحلیلی مسائل سیاسی روز به شکل دوره‌ای و هدفمند به منظور ارتقای توانایی ارزیابی اطلاعات؛
- نشان دادن غیر کلیشه‌ای نقش استکبار در ظلمهایی که طی سالیان بر ملت مسلمان ایران روا داشته و نیز نقشه‌های و برنامه‌ریزی‌های شوم آینده آنها در ایجاد تفرقه و تشدید حس غیرپسندی علمی و فرهنگی.

تقویت مبانی اعتقادی (اصول و فرع دین) با استفاده از:

- کلاس برای درک توحید، ولایت تکوینی و اجتماعی، با توجه به خواسته‌ها و نیازهای بسیجیان؛
- ترسیم و تبیین نظام ولایت الهی و کمک به ایجاد بستر ماندگاری این تفکر و ملکه شدن در اذهان آنها برای استفاده در فتنه‌ها و نقاط بحرانی فردی و اجتماعی در آینده از طریق کارگاهها، جلسات و اردوهای آموزشی؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیر مطالعاتی مستمر و هدفمند مطابق با نیاز مخاطبان با رده‌های سنی مختلف با تأکید بر تقویت اصول اعتقادی؛
- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج با محوریت مباحث اعتقادی مبنایی.

تلاش برای رفع شبهات اعتقادی و سیاسی با استفاده از:

- نشستهای تحلیلی مسائل سیاسی روز به شکل دوره‌ای و هدفمند؛
- تشکیل کارگروه اندیشه - تحلیل در مراکز و تشکلهای بسیج؛
- حضور روحانیان در مراکز و استفاده از آنان در تمامی برنامه‌های فرهنگی، نظامی و اجتماعی بسیج با تأکید بر رفع شبهات سیاسی و اعتقادی؛
- برگزاری مسابقات کتابخوانی و سیر مطالعاتی مستمر و هدفمند مطابق با نیاز مخاطبان با رده‌های سنی مختلف به منظور رفع شبهات اعتقادی سیاسی؛
- برگزاری اردوهای علمی - آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت با محوریت رفع شبهات متداول به صورت سالیانه؛
- راه‌اندازی سامانه الکترونیکی مشاوره و پاسخگویی به مشکلات و شبهات بسیجیان؛
- ساخت بازی‌های رایانه‌ای به منظور تقویت بصیرت کودکان و نوجوانان بسیجی؛
- تشکیل کارگروههایی در ناحیه‌های مقاومت به منظور شناسایی و پاسخ به شبهات بصیرت.

طراحی و اصلاح امور ساختاری با محوریت تقویت بصیرت و فعالیتهای مرتبط با بصیرت‌افزایی با استفاده از:

- ایجاد بانک اطلاعات و آمار برای اجرایی شدن روند رو به رشد ارتقای بصیرت؛
- تشکیل کمیته‌های مستقل برای انتخاب و ساماندهی مربیان بصیر و نظارت بر عملکرد آنها؛
- تشکیل پرونده سوابق فعالیتهای بصیرت‌افزا برای تمامی مراکز و تشکلهای بسیج و ارزیابی آنها؛
- برگزاری همایش‌هایی به منظور اصلاح و بهبود ساختار فرهنگی، سیاسی و تشکیلاتی بسیج؛
- ایجاد سیستمی پویا برای بررسی و پیگیری انتقادات و پیشنهادهای بسیجیان در مورد تمامی برنامه‌ها؛
- استفاده از مدیران متخصص در زمینه‌های علوم سیاسی و دینی در رأس ساختار تصمیم‌گیر مجموعه بسیج؛
- تشکیل کمیته‌ای برای بررسی و حل مشکلات برنامه‌های بصیرت‌افزایی بسیج؛
- تشکیل کمیته‌ای آگاه به منظور سیاستگذاری برنامه‌های بصیرت‌افزایی بسیجیان؛
- پیوند هسته‌های فکری مقاومت به هم و تشکیل جبهه‌های شهری، استانی و کشوری به صورت مردم‌نهاد برای تقویت باورهای دینی و ایجاد بصیرت اجتماعی و استحکام بنیانهای اجتماعی آن؛
- تأسیس مرکز تبلیغ بسیج به شکل کاملاً علمی با استفاده از طلاب و دانشجویان فعال بسیجی در سطح کارشناسی ارشد ارتباطات و روابط اجتماعی؛
- اصلاح ساختار ارتباطی کلان مدیریت بسیج در برنامه‌های تأثیرگذار؛
- تشکیل کمیته‌ای مستقل برای انتخاب و ساماندهی مربیان بصیر و نظارت بر عملکرد آنها؛
- تنظیم آیین‌نامه‌های اجرایی و نظارتی مرتبط با برنامه‌های بصیرت‌افزای بسیج؛
- تدوین قوانین و نظارت بر عملکرد نهادهای مرتبط با مراکز بسیج.

توسعه فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی مرتبط با بصیرت با استفاده از:

- معرفی آثار برگزیده با موضوع بصیرت بسیجیان در جشنواره‌های سالیانه و کارگاه‌های علمی-آموزشی؛
- معرفی کتابها و پایگاه‌های اینترنتی متناسب با بصیرت بسیجیان؛
- حمایت علمی از تحقیقات و پژوهش‌های برتر دینی، سیاسی و بصیرت‌افزا؛
- حمایت از استفاده از هنر اسلامی برای ارتقای بصیرت در قالب شناسایی هنرمندان و تلاش برای جذب آنها؛
- شناسایی و حمایت از تولید محصولات چند رسانه‌ای با محوریت ارتقای بصیرت بسیجیان در جامعه؛
- ایجاد پایگاه دائمی نظرسنجی بسیجیان نسبت به عملکرد مسئولان بسیجی؛
- تشکیل کارگروهی به منظور اشتراک‌گذاری تجارب بسیجیان در عرصه بصیرت به سایر مراکز بسیج؛
- تشکیل اتاق ارتباطات دائم بسیجیان در یکی از مراکز محوری مانند حوزه مقاومت بسیج با محوریت بصیرت؛
- حمایت از فعالیتهای صورت‌گرفته و توسعه آنها در حوزه‌های شعر، طنز و ادبیات داستانی مرتبط با بصیرت.

توجه دادن تمام اقشار بسیج به شناخت اهمیت و جایگاه بصیرت با استفاده از:

- برگزاری میزگرد چالشی تلویزیونی با حضور کارشناسان علمی بسیج؛
- برگزاری مسابقه و اهدای جوایز به بهترین سایت و وبلاگ فعال در زمینه اطلاع‌رسانی در خصوص بصیرت؛
- فراخوان عمومی مقاله، نقاشی، شعر و فیلم کوتاه به منظور مشارکت بسیجیان در زمینه شناسایی جایگاه بصیرت؛
- استفاده از فرهنگسراها برای برگزاری نشست‌های عملی در جهت شناساندن جایگاه بصیرت به مردم.

تقویت لذت‌های معنوی و مشروع در مقابل لذت‌های شیطانی با استفاده از:

- تقویت حضور در اردوهای جهادی به منظور فهم لذت کمک به دیگران؛
- جان‌شین کردن احساس قدرت در مقابل احساس خدمت در بین بسیجیان از طریق انجام فعالیت‌های عام‌المنفعه؛
- تقویت فعالیت‌های هیئتی و برنامه‌های مربوط به حضرت سیدالشهدا(ع)؛
- برگزاری سفرهای زیارتی و تقویت اردوهای راهیان نور به ویژه به جبهه‌های جنگ؛
- تقویت حضور بسیجیان در طرح ایتمام و قرار دادن آنها در بستر کار خیر.

توجه به ایام‌الله و برنامه‌ریزی‌های خاص در این ایام با استفاده از:

- برگزاری مراسم متنوع به مناسبت جشن‌های مرتبط با ائمه؛
- تشکیل و ارتقای هیئات بسیجیان با محوریت روحانیان انقلابی و مداحان بصیر.

سازماندهی، هدایت و ادارهٔ فعالیتهای نیروهای بسیجی با استفاده از:

- ایجاد انگیزش عمومی در اقشار مختلف بسیج برای حرکت و فعالیت‌افزایی در زمینهٔ بصیرت؛
- شناسایی، جذب، پرورش و حمایت از ایده‌ها و خلاقیت‌های نو و تکریم نخبگان و نوآوران؛
- حمایت از ایجاد سامانه‌های اثربخش و مدیریت دانش در حوزهٔ بصیرت به ویژه در فضای مجازی؛
- انسجام‌بخشی و سازماندهی فعالیتهای دانش‌آموزان عضو بسیج در زمینهٔ بصیرت؛
- شبکه‌سازی دانش‌آموختگان بسیجی و ایجاد شرایط مناسب برای فعالیتهای مؤثر آنان در عرصهٔ بصیرت.

تأمین زیرساختهای متناسب برای بهبود برنامه‌های بصیرت‌افزایی با استفاده از:

- افزایش همکاری بین بخشی و درون‌سازمانی در عرصهٔ بصیرت؛
- مشخص کردن ارزش، اهمیت و جایگاه بصیرت در نظام ارزشی جامعه؛
- تهیهٔ برنامهٔ درازمدت بصیرت‌افزایی؛
- پرهیز از شتابزدگی در سیاستگذاری در حوزهٔ بصیرت.

برقراری نظام تحقیقاتی متناسب برای بهبود برنامه‌های بصیرت‌افزایی با استفاده از:

- ایجاد فضاهای مناسب تحقیقاتی برای مراکز پژوهشی وابسته به بسیج در خصوص بصیرت‌افزایی؛
- پیش‌بینی نحوهٔ استفاده از نتایج تحقیقات در حوزهٔ بصیرت در قوانین و آیین‌نامه‌ها؛
- هدایت طرح‌ها و جریان فعالیتهای پژوهشی بر مبنای بصیرت‌افزایی؛
- تقویت نظام اطلاع‌رسانی برای تسهیل در دستیابی به تجارب پژوهشگران در زمینهٔ پژوهشهای مرتبط؛
- بسترسازی مساعد برای اعضای بسیج در عرصهٔ انجام فعالیتهای پژوهشی در حوزهٔ بصیرت‌افزایی؛
- تقویت نیروی انسانی کارآمد و متخصص در خصوص فعالیتهای پژوهشی در حوزهٔ بصیرت‌افزایی؛
- انجام تحقیقات بنیادی توسط متخصصان علوم انسانی و اجتماعی در راستای برنامه‌های بصیرت‌افزایی؛
- تأسیس اطاق فکر برای تشخیص مسائل و طراحی تحقیقات کاربردی در راستای برنامه‌های بصیرت‌افزایی؛
- طراحی و استقرار نظام مداوم مسئله‌یابی پژوهشی توسط کارشناسان تجربی سازمان بسیج؛
- تعریف پروژه‌های تحقیقاتی توسط تیمهای تحقیقاتی متخصص برای دستیابی به راهکارهای عملیاتی علمی؛
- توجه به پژوهشهای مخاطب‌شناختی برای درک خصایص سنی، اجتماعی، فرهنگی و ... اقشار بسیج؛

- کاربردی و اجرایی کردن نتایج پژوهشها و مطالعات انجام شده در حوزه بصیرت‌افزایی؛
- تغییر نگرش و جهت‌گیری اعضای بسیج به سوی انجام فعالیتهای پژوهشی در حوزه بصیرت‌افزایی؛
- توجه به انجام پژوهشهای عمیق برای متناسب‌سازی محتوای برنامه‌های بصیرت‌افزایی با خصایص فردی و روان‌شناختی اقشار مختلف بسیج؛
- طراحی پروژه‌های تحقیقاتی برای بهره‌گیری از توان متخصصان مرتبط در حوزه بصیرت‌افزایی؛
- تخصیص بودجه مناسب برای گرایش کارشناسان بسیج به طراحی و اجرای پروژه‌های تحقیقاتی؛
- توجه به جذب افراد خلاق و پژوهش مداوم در خصوص عملیات اجرایی روشهای بصیرت‌افزایی؛
- توجه به ضرورت کنترل، تداوم، جامعیت و پیوستگی برنامه‌های بصیرت‌افزایی بر اساس تحقیقات میدانی؛
- ایجاد شبکه اطلاع‌رسانی جامع برای تأمین نیازهای پژوهشی و ایجاد هماهنگی بین مراکز تحقیقاتی بسیج.

توسعه نظام اطلاع‌رسانی جامع با استفاده از:

- بهبود نظام اطلاع‌رسانی و دسترسی به منابع علمی روزآمد در خصوص بصیرت؛
- تقویت پایگاههای اطلاع‌رسانی و نظام اطلاع‌رسانی در خصوص بصیرت‌افزایی؛
- ایجاد بانک اطلاعات جامع و فراگیر برای شناسایی صاحب‌نظران بسیج و استفاده از اندیشه آنها؛
- ایجاد شبکه ارتباطی مناسب بین اندیشمندان بسیجی برای برگزاری نشستهای در حوزه بصیرت‌افزایی؛
- بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و سامانه‌های اطلاع‌رسانی به منظور فضا سازی مناسب برای ترویج و نهادینه‌سازی مفهوم و فرهنگ بصیرت.

حمایت از ایجاد و توسعه تشکلهای و انجمنهای علمی به منظور توسعه بصیرت‌افزایی با استفاده از:

- کمک به توسعه انجمنهای علمی- فرهنگی برای بسط و توسعه مفهوم و جایگاه بصیرت؛
- تقویت و توسعه تشکلهای و انجمنهای مختلف برای تمرین آموزه‌های خردورزی جمعی، مشارکت گروهی و...؛
- افزایش ارتباط مدیریت شبکه‌های فناوری وابسته به بسیج با شبکه‌های نخبگان ایرانی و دانشمندان اسلامی به منظور تبادل نظر در حوزه بصیرت‌افزایی در جامعه با تأکید بر اقشار بسیج؛
- ایجاد و تقویت مشوقهای لازم برای محققان و نخبگان بسیجی با تأکید بر وضع قوانین و مقررات مالکیت فکری و ایجاد فرصتهای مناسب علمی و پژوهشی در راستای بصیرت‌افزایی؛

- فرهنگ‌سازی برای تقویت ایجاد فضای باز تولید علم و فکر از طریق کانونها و کرسی‌های نوآوری و نظریه‌پردازی و مناظره‌های علمی و فراهم کردن امکانات مشارکت همگانی.

ایجاد نظام مشارکت‌جویی برای همکاری با دستگاه‌های مرتبط با حوزه بهبود برنامه بصیرت‌افزایی با استفاده از:

- برقراری پیوند جامع و راهبردی با سایر دستگاه‌های مطرح در عرصه بصیرت؛
- پیوند با مجموعه‌های فرهنگی برای گذاردن پیام‌های مرتبط در مجموعه عملیات فرهنگی خود؛
- پیوند با تولیدکنندگان فرهنگی برای ترویج فرهنگ اسلامی - ایرانی در محصولات و فرایندهای فرهنگی؛
- پیوند با آموزش و پرورش و آموزش عالی برای ورود بحث بصیرت به محتوای کتب درسی؛
- پیوند با دانشگاه برای مشارکت دانشجویان در تهیه محتوای فرهنگی در راستای فعالیت‌های بصیرت‌افزایی.

بحث و نتیجه‌گیری

بصیرت، چراغی است که روشنگر و نجات‌بخش انسان از گمراهی بوده، به وی قدرت می‌دهد تا با حق محوری، راه صواب را از ناصواب تشخیص دهد. در سایه بصیرت است که حق و باطل به خوبی آشکار شده و انسان از ظواهر اشیا و حوادث عبور کرده، به درکی فراتر از چهره ظاهری آنها نایل می‌شود و انسان را از تعصب، که همان قضاوت و تصمیم‌گیری بر اساس حب و بغضهای شخصی و نه مبتنی بر حقیقت و واقعیت است، می‌رهاند. انسان با بهره‌مندی از بصیرت در هر حوزه معرفتی و در هر بینش و علمی و نیز در هر قضاوت و تصمیم و اراده‌ای، می‌تواند در مسیر حق و حقانیت قدم بردارد و تولی به حق داشته باشد و از باطل تبری جوید. مقام معظم رهبری معتقدند پایه شکل‌گیری بسیج، بصیرت بوده و همواره از بسیجیان خواسته‌اند به افزایش روز افزون بصیرت خود بپردازند. امروزه، بسیجی با رصد رفتار و عملکرد دشمن، هر زمان لازم باشد، وارد میدان شده، به مقابله با خطرات می‌رود. بسیجی نیرویی کارآمد و پشتوانه‌ای عظیم است که با وجود آن، کشور از گزند دشمنان مصون مانده، راههای ترقی و پیشرفت تسریع می‌شود. با بصیرت بسیجی، چارچوب عملی برای حیات اجتماعی شرافتمندانه روشن می‌شود. در واقع؛ بسیجی بودن یعنی آگاهی از رمز و راز کارزار سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و آمادگی در مواجهه با موانع و مشکلات؛ بسیج، بازویی است حصین به گستره آحاد بسیجیان که هر یک نقشی در تحکیم ارزشها، حفظ امنیت و اعتلای کشور، پیشرفت، رشد و شکوه و عظمت مادی و معنوی آن بر عهده دارند.

دشمن‌شناسی از محوری‌ترین مباحث در موضوع دفع تهدیدها و دفاع از ملت است. چه بسا ملت‌هایی که در طول تاریخ در اثر غفلت از دشمنان و فقدان بصیرت لازم سیاسی و اجتماعی در شناخت توطئه‌ها و اتخاذ مواضع صحیح توسط خواص آن جامعه، به سرنوشتی هلاکت‌بار دچار شده‌اند.

یکی از مهم‌ترین ابعاد جنگ دشمنان، بهره‌گیری از جنگ روانی است که در آن تلاش می‌کند با طراحی قبلی و تا حد امکان بدون به کارگیری ابزار نظامی، به نتایج موفقیت‌آمیز

یک جنگ تمام‌عیار در عرصه دیپلماسی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی دست یابد. از این رو، آمادگی و رشد و ارتقای بصیرت بسیجیان برای آمادگی برای مقابله و خنثی‌سازی این توطئه شوم، کاربردی است. با توجه به بیانات مقام معظم رهبری در تشریح مهم‌ترین محورهای عملیات روانی دشمن، یکی از مهم‌ترین سلاجهایی که به وسیله آن می‌توان تمامی این توطئه‌ها را خنثی کرد، افزایش و ارتقای بصیرت است.

همه ایرانیان امروز در قالب بسیج، حافظ و نگهبان اندیشه‌ها و مبانی حقیقی انقلاب اسلامی هستند و هر ایرانی به عنوان یک بسیجی، در مقابل تهدید دشمن ایستادگی می‌کند. نباید نیروی بسیج، محدود به لباس یا سازمان خاصی باشد، بلکه هر کس با داشتن اعتقاد به نظام ولایی و مبانی انقلاب اسلامی و در کنار آن، هوشیاری و بصیرت، قادر است در این سنگر حضور یافته، از انقلاب و کشور حمایت کند.

منابع

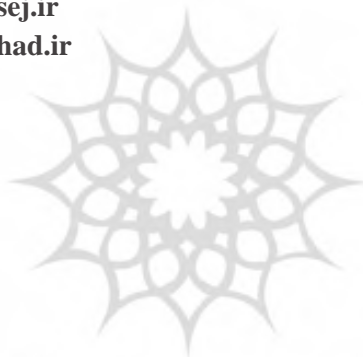
۱. قرآن کریم.
۲. نهج البلاغه (۱۳۸۶)؛ سید رضی.
۳. احسان‌دوست، علی‌رضا (۱۳۷۹)؛ بررسی و تبیین نقش بسیج (ارتش ۲۰ میلیونی) در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، پایان‌نامه تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز.
۴. ازگلی، محمد (۱۳۶۲)؛ معرفی نظریه رهبری بصیر از دیدگاه چند تن از صاحب‌نظران رهبری نوین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه امام حسین (ع)، پژوهشکده علوم انسانی.
۵. اسماعیل‌زاده، محمد (۱۳۸۹)؛ «بصیرت از دیدگاه قرآن و حدیث و راههای دستیابی به آن در جامعه اسلامی»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۶. پور مولا، سید محمد هاشم (۱۳۸۹)؛ «ضرورت و چیستی بصیرت در قرآن و حدیث»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۷. حق‌وردی، مریم و عباس مقتدایی (۱۳۸۹)؛ «معناشناسی بصیرت در قرآن و کلام امام علی (ع)»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۸. حیدری، مصطفی (۱۳۸۶). «بصیرت و اهل بصیرت»، روزنامه کیهان، ش ۱۸۸۳۸.
۹. خراشادی‌زاده، علی‌رضا (۱۳۷۹)؛ بررسی تأثیر آموزش‌های عقیدتی - سیاسی بر توانمندی بسیجیان در دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز.
۱۰. دلشاد، جعفر؛ نصرالله شاملی و زهرا قاسم‌نژاد (۱۳۸۹)؛ «معناشناسی بصیرت در قرآن کریم»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۱۱. رضوی پور، سید غفار و رضوی پور، سید علی (۱۳۸۹)؛ بصیرت و عصر جنگ نرم، شیراز: نشر زیننه سالاروند، امیر (۱۳۸۵)؛ اصول و شیوه‌های مبارزاتی امام خمینی ۱۳۵۷-۱۳۴۲، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، دانشکده علوم انسانی.

۱۲. سعیدی شاهرودی، حجت الاسلام و المسلمین علی (۱۳۸۸). حاکمیت دینی: اصول و مبانی، چاپ اول، تهران: نشر زمزم هدایت.
۱۳. فلاح، ابراهیم (۱۳۸۹)؛ «معناشناسی بصیرت در قرآن کریم»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۱۴. قربانی‌زاده، وجه الله (۱۳۷۶)؛ بررسی برخی از عوامل انگیزشی در سیره امام خمینی (ره) در ارتباط با بسیج، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگان تهران.
۱۵. کاظمی، بهزاد (۱۳۷۹)؛ بررسی میزان تأثیر آموزش‌های عقیدتی - سیاسی در پیشبرد مأموریت‌های سازمانی نیروی مقاومت بسیج، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز.
۱۶. محمدرضا زاده منیری، مریم (۱۳۸۹)؛ «معیارهای تمییز حق و باطل در قرآن کریم»، مجموعه مقالات بیست و هفتمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، تهران، اسوه.
۱۷. غلامحسین صدری افشاری، غلامحسین (۱۳۸۱). فرهنگ معاصر فارسی، چاپ سوم.
۱۸. عباسی مقدم، مصطفی (۱۳۷۹). اسوه‌های قرآنی و شیوه‌های تبلیغی آنان، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

19. www.basej.ir

20. www.nahad.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی